

**CASLÁDKUTATÁS:
KI VAGYOK? HONNAN JÖVÖK?**

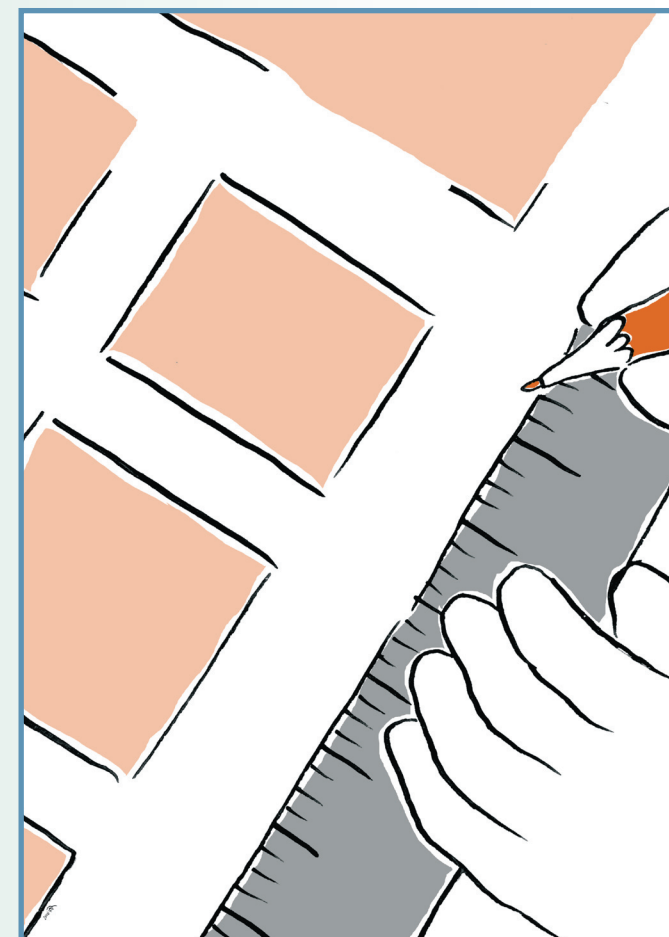
TERVEZZÜNK VÁROST! I.

SZKB209_09

A modul szerzője: Borbély Nagy Éva

**SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK**

9. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
			Diák	Pedagógus
I. Ráhangelés, a feldolgozás előkészítése				
I/a Változások településeken, városokban 1.				
A település vagy város jelenlegi és korábbi állapotának összehasonlítása a rendelkezésre álló fotók, képeslapok, filmek, grafikák vagy idősebbek visszaemlékezései alapján. 10 perc	Előzetes gyűjtőmunka felhasználása, korábbi ismeretek, tapasztalatok mozgósítása	Frontális osztálymunka: fórum		Fotók, képeslapok, filmek, grafikák stb. P1 A tevékenység leírása
I/b Változások településeken, városokban 2.				
A tanulók áttekintik a természeti és az épített környezet változásainak okait. 10 perc	Tapasztalati tudás mozgósítása, több szempontú megközelítés, rendszerezés	Az egész osztály együtt	Csomagolópapír/ Tábla Színes filc/kréta	P2-5 Táblázatok

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c A táblázatba foglaltak összegzése					
	A tanulók a tanár segítségével rendszerezik, és összegzik a táblázatban foglaltakat. 5 perc	Rendszerezés, rangsorolás, összefüggések keresése	Csoportmunka		
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Boldogfalva fejlesztési dilemmája					
	A tanár ismerteti a szimulációs gyakorlat menetét, szabályait, és a szerepek alapján csoportokat alakít. 10 perc		Frontális osztálymunka: tanári magyarázat Csoportalakítás (3-6 fős)		P6 Forgatókönyv P7 Szerepek
II/b Boldogfalva – 1. forduló					
	Minden csoport megbeszéli az adott helyzetet, és érdekeinek megfelelően állást foglal a kérdésben. 10 perc	Kommunikáció, önálló véleményalkotás, kompromisszum-készség	Kooperatív tanulás: Ötletroham, csoport-szóforgó	Jegyzetfüzet, toll, ceruza	P8 Tanári útmutató P9 Térkép+leírás
II/c Boldogfalva – 2. forduló					

Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
			Diák	Pedagógus
Minden csoport írásban is elkészíti állásfoglalását, és a városi képviselőtestület előtt – a nyilvános közmeghallgatás alkalmával – a csoport egyik tagja felkészül arra, hogy majd szóban is ismertesse azt. 10 perc	Kommunikáció, önálló véleményalkotás, kompromisszum-készség, íráskészség, feladat- és felelősségmegosztás	Csoportmunka: problémamegoldás	Üres lapok, filctollak	
II/d Boldogfalva – 3. forduló				
Minden csoport képviselőt küld a többi csoporthoz állásfoglalásaik összehangolása érdekében. Élhetnek a képviselőknél a lobbizás lehetőségével, vagy konzultálhatnak a <i>Szakértői csoport</i> tagjaival. 10 perc	Tárgyalási készségek, kommunikáció	Csoportmunka	Jegyzetfüzet, toll	
II/e Boldogfalva – 4. forduló				
A tárgyaló felek visszatérnek saját csoportjukhoz, beszámolnak tárgyalásaik eredményéről. A csoportnak döntenie kell arról, hogyan reagáljanak a többi csoport álláspontjára, a tárgyalásokon elért eredményekre. A csoport újragondolhatja, módosíthatja eredeti állásfoglalását. Ezt írásban is meg kell tenniük. 10 perc	Kommunikáció, döntéshozatal, kritikai gondolkodás, együttműködés	Csoportmunka: vita	Jegyzetfüzet, toll	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/e Boldogfalva – 5. forduló					
	Minden csoport ismét megjelenik a képviselőtestület „nyilvános ülésén”, és előadja végső állásfoglalását, hogy segítse a képviselőket felelős döntésükben. Maximum 5 perc csoportonként, 5 csoport esetén maximum 25 perc	Kommunikáció, nyilvános szereplés, kiállítás	Az egész osztály együtt: prezentáció	Jegyzetfüzet, toll	
II/e Boldogfalva – 6. forduló					
	A <i>Képviselőtestület</i> és a <i>Szakértői csoport</i> visszavonul és zárt ajtók mögött tárgyal. Ezalatt az érdekcsoportok figyelemfelkeltő táblákat, plakátokat, jelmondatokat készítenek, hogy megnyerjék álláspontjuknak a közvéleményt és ezen keresztül gyakoroljanak nyomást a döntéshozókra. 15 perc	Kommunikáció, döntéshozatal, kritikai gondolkodás, együttműködés	Az egész osztály együtt	Jegyzetfüzet, toll	
II/e Boldogfalva – 7. forduló					
	A <i>Képviselőtestület</i> szavaz, és döntését meg is indokolja a nyilvánosság előtt. 5 perc	Kommunikáció, nyilvános szereplés, kiállítás, érvelés	Az egész osztály együtt	Csomagolópapír, filctollak, festék, ragasztó, textil-darabok	

Tevékenységek – időmegjelöléssel	Tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
			Diák	Pedagógus
II/e Boldogfalva – 8. forduló				
A <i>Képviselőtestület</i> nyilvános ülése az összes jelenlévő szavazatával ér véget. A csoportoknak arról kell nyilatkozniuk, hogy egyet értenek-e a <i>Képviselőtestület</i> döntésével vagy nem (igen – nem szavazócédulák). 10 perc	Döntéshozatal, kritikai gondolkodás, vélemény vállalása	Egész osztály együtt: fórum	Szavazócédulák, csomagolópapír, filctollak	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés				
III/a Közös értékelés				
Az osztály közösen összefoglalja a szimulációs játék tanulságait: szerepek, játékszabályok, szervezési kérdések, időkeretek, helyszín. Megbeszéljük a játék során felmerült általános kérdéseket, a helyi közéletre vonatkozó észrevételeket. 10 perc	Figyelem, önreflexió, mások véleményének elfogadása, lényegkiemelés, mások véleményének elfogadása	Kooperatív tanulás: beszélőkorongok		P10 Értékelés

MELLÉKLETEK

Tanári mellékletek:

P1: A foglalkozás leírása

P2-5 Táblázatok

P6 Forgatókönyv

P7 Szerepek

P8 Tanári útmutató

P9 Térkép + leírás

P10 Értékelés

TANÁRI MELLÉKLETEK

P1

A tevékenység leírása

Tanári útmutató: Ez a tevékenység igazi ráhangolás, de fotók és egyéb anyagok hiányában akár el is hagyható. A lényege az, hogy vizuálisan is érzékeljék a tanulók, milyen változások tudnak végbemenni egy adott településen 20-30-100 év alatt. Jó példa erre a Klösz György korabeli fotóit tartalmazó Budapest Anno fotóalbum, amely a '70-es évek óta több kiadást is megért, és újabb verziója a Budapest 1900–2000 címet viseli.

Képek hiányában interjúkat is lehet készíteni idősebbekkel, akik még emlékeznek arra, hogy egy adott település, város hogyan festett 1-2 évtizeddel korábban.

Mindez természetesen előzetes erőfeszítést igényel pedagógustól és diáktól egyaránt, amire nem biztosan jut idő...

P2

Változások kiváltó okai a településeken, városokban

A gyakorlat célja, hogy a tanulók mozgósítsák tapasztalati és ténszerű előzetes tudásukat, ráhangolódjanak a szimulációs gyakorlatra.

Folyamat:

1. A gyakorlat gyors agytorna, az emlékezet mozgósítása! Néhány perc áll csak rendelkezésre.
 2. Mindenkit arra kérünk, hogy a táblán/csomagolópapíron látható táblázatokat alaposan nézze meg, gondolja végig mit jelent az, hogy spontán illetve tudatosan tervezett tevékenység által kiváltott változás.
 3. Van-e kérdés? Érthető a feladat?
 4. Akinek van ötlete, jöjjön ki, és a megfelelő helyre írja azt be!
 5. Néhány példát nézzünk meg közösen!
- Milyen jellemző város- és település-alakító spontán folyamatokat találtak? Melyek szerepeltek a legtöbbször?
 - Színessel húzzuk alá ezeket, vagy írjuk fel őket külön.
 - Melyek voltak a leggyakrabban említett tudatosan tervezett tevékenységek?
 - Színessel húzzuk alá ezeket, vagy írjuk fel őket külön.
 - Mit gondoltok, mennyire múlik rajtunk, a közösségeken, hogy hogyan alakul lakókörnyezetünk sorsa?
 - Ki(k)nek a kezében van a döntés joga?

A következőkben egy *Várostervezési szimulációs¹ gyakorlatot* fogunk végezni.

¹ Szimuláció: valamilyen valós folyamat, esemény, viselkedés utánzott, mesterséges vagy kísérleti körülmények között megismételt változata.

P3

Emberi környezet

A tanulók a falra elhelyezett csomagolópapírra (táblára) felírt táblázatba beírják mindazt, ami az eszükbe jut arról a kérdésről, hogy: Milyen okokat ismerünk, amelyek változást idéznek elő a városok, települések életében?

Spontán folyamatok, események általi változás	Spontán folyamatok, események általi változás

P4

Természeti környezet

A tanulók a falra elhelyezett csomagolópapírra (táblára) írt táblázatba beírják mindazt, ami az eszükbe jut, arról a kérdésről, hogy: Milyen okokat ismerünk, amelyek változást idéznek elő a városok, települések életében?

Spontán folyamatok, események általi változás	Spontán folyamatok, események általi változás

P5

Épített környezet

A tanulók a falra elhelyezett csomagolópapírra (táblára) írt táblázatba beírják mindazt, ami az eszükbe jut, arról a kérdésről, hogy: Milyen okokat ismerünk, amelyek változást idéznek elő a városok, települések életében?

Spontán folyamatok, események általi változás	Spontán folyamatok, események általi változás

P6

A szimulációs játék forgatókönyve**A kérdés: Létrejöh-e az új parkolóház a belvárosi park helyén?****1. Forduló**

Minden csoport beszélje meg az adott helyzetet, és érdekeinek megfelelően foglaljon állást a kérdésben. Véleményüket, állásfoglalásukat érvekkel támasszák alá.

2. Forduló:

Minden csoport készítse el írásban is állásfoglalását, és a városi képviselőtestület előtt – a nyilvános közmeghallgatás alkalmával – a csoport egyik tagja majd szóban is ismertesse.

3. Forduló:

Minden csoport képviselőt küld a többi csoporthoz tárgyalni, állásfoglalásaik összehangolása érdekében. Élhetnek a képviselőknél a lobbizás lehetőségével, vagy konzultálhatnak a *Szakértői csoport* tagjaival.

4. Forduló:

A tárgyaló felek visszatérnek saját csoportjukhoz, beszámolnak tárgyalásaik eredményéről. A csoportnak döntenie kell arról, hogyan reagáljanak a többi csoport álláspontjára, a tárgyalásokon elért eredményekre. A csoport újragondolhatja, módosíthatja eredet állásfoglalását. Ezt írásban is meg kell tenniük.

5. Forduló:

Minden csoport ismét megjelenik a *Képviselőtestület* nyilvános ülésén, és előadja végső állásfoglalását (maximum 5 perc csoportonként), hogy hozzásegítse a képviselőket felelős döntésük meghozatalához.

6. Forduló:

A Képviselőtestület és a Szakértői csoport visszavonul, zárt ajtók mögött tárgyalnak. Ezalatt az érdekcsoportok figyelemfelkeltő táblákat, plakátokat, jelmondatokat készítenek, hogy megnyerjék álláspontjuknak a közvéleményt és ezen keresztül gyakoroljanak nyomást a döntéshozókra.

7. Forduló:

A Képviselőtestület szavaz, és döntését meg is indokolja a nyilvánosság előtt.

8. Forduló:

A *Képviselőtestület* nyilvános ülése az összes jelenlévő szavazatával ér véget. Arról kell nyilatkozniuk, hogy egyet értenek-e a képviselőtestület döntésével vagy nem (igen – nem szavazócédulák).

A játék itt véget is ér, de erős vita esetén további fordulók is tarthatók.

P7

Szerepek

A csoport: Üzletemberek Szövetsége

A városban működő közepes és nagyobb vállalkozások, szolgáltatók és üzemek tulajdonosai, vezetői szakmai érdekvédelmi szövetsége. A belvárosban sok üzlet, szolgáltató működik. A vállalkozók nagy részének irodája, valamint a bankok és közhivatalok (adóhivatal, egészségbiztosító, posta, önkormányzat stb.) a belvárosban található.

B csoport: Parkvédő Városi Egyesület

A városi park növény- és állatvilága (különös tekintettel a madarakra), a belvárosi egyetlen zöldterület védelméért küzd, és a levegőszennyezés ellen szigorúbb közlekedési korlátozásokat szeretne elérni. A parkban, amely régen a kastélyhoz tartozott, sok különleges növény, fa is található. Kedvelt pihenőhelye az idősebbeknek, a kisgyermekeseknek, és a szerelmesek is szívesen sétálnak a fák lombjai alatt.

C csoport: Lakóközösségi Érdekvédelmi Civil Szervezet

A szervezet célja, hogy a belvárosban élők tiszta, biztonságos, jó életminőséget jelentő környezetben éljenek. Az alacsonyabb adófizetés és a kisebb autóforgalom érdekében lépnek fel.

D csoport: Városi Önkormányzat Képviselő testülete

Minden választó és adófizető polgár érdekeit képviselik. A képviselők fele a város külső kerületeiben élők érdekeit veszik elsősorban tekintetbe, míg a másik fele a belvárosi választókerületben tevékenykedik, az ott élő lakosság igényeit tartják szem előtt, valamint a belvárosban működő vállalkozásokét.

Feladatuk olyan intézkedések, rendeletek, szabályok alkotása, amely a városban élők és dolgozók érdekeit figyelembe veszi.

E csoport: Várostervező Bizottság

Várostervezési szakértők csoportja, akiket közpénzből az önkormányzat fizet. Feladatuk a városban élők életminőségének megtartása és javítása:

- új épületek, felújítások elfogadása/elutasítása
- a tömegközlekedés biztonsága, jó minőségű szolgáltatása a lakosság igényeinek megfelelően
- szemétyűjtés, szelektív szemétyűjtés
- egyéb közszolgáltatások tervezése, megszervezése

Tanácsot adnak a képviselőknek, de nem vesznek részt közvetlenül a rendeletek, szabályok meghozatalában. Szakmai ajánlásokat tesznek a képviselőtestület részére.

F csoport: Egyéb érdekcsoport képviselői

Olyanok, akiknek életét az adott probléma, kérdés érinti, illetve akiknek szerepe, befolyása lehet a dolgok alakulására, pl. fiatalok.

A csoportok csak a saját szerepleírásukat kapják meg.

P8

BOLDOGFALVA fejlesztési dilemmája²**Tanári útmutató a szimulációs játék levezetéséhez:**

1. Ossa ki Boldogtelek térképét minden érdekcsoportnak, de kivetítheti írásvetítőn is. Vitassa meg a tanulókkal, melyek szerintük a fontos kulcshelyek a belvárosban.
2. Alakítsa ki a kiscsoportokat. (3-6 fő egy kiscsoport ajánlott létszáma).
3. Ossa ki az alaphelyzetet ismertető és háttérinformációkat is tartalmazó lapokat. Tájékoztassa a tanulókat, hogy az általuk képviselt érdekcsoportok szerepét játsszák el, és ennek megfelelően alakítsák ki és képviseljék álláspontjukat.
4. Az útmutatásnak megfelelően indítsa el a játékot (1-8 forduló). Kérje meg a tanulókat, hogy a csoportok kezdjék meg a közös gondolkodást a problémáról. Válasszák meg az érdekcsoport elnökét, aki a megbeszéléseket vezeti, és egy jegyzetelőt, aki a legfontosabb érveket írásban is rögzíti.
5. Kérje meg a *Képviselőtestület* tagjait, hogy gondolják végig az adott probléma megvitatása mellett azt is, hogyan rendezik majd át a termet a nyilvános közmeghallgatásra.
6. A *Szakértői csoport* tagjai készüljenek fel arra, hogy milyen tanácsokat adnak, milyen ajánlásokat tesznek a képviselőtestületnek a zárt ajtó mögötti tárgyaláson, hogy segítsék őket a döntéshozatalban.
7. Kérje meg a tanulókat, hogy gondolkozzanak (Összefoglalás-értékelés) az alábbi kérdéseken:
 - Szerintetek tisztességes döntést hozott a *Képviselőtestület*?
 - Miért vagy miért nem? Indokoljátok véleményeteket.
 - Melyik érdekcsoport gyakorolta a legnagyobb hatást a döntéshozókra?
 - Melyik a legkisebbet?

² The Active Classroom. Ideas and Practices For teaching Civics

A Civitas/Russia Project. Edited by Stephen L. Schechter and Natalyia Voskresenskaya with the assistance of Andrei Ioff and Charles White. Published by the American Federation of Teachers Educational Foundation. Washington, DC. 1998. (Jack Zevin: The Value of Simulations: The Case of Happyvale 121–126. oldal).

- Hogyan próbálták befolyásolni a csoportok a döntéshozókat?
 - Miért próbáltak a csoportok nyomást gyakorolni a képviselőkre?
 - Ez véleményetek szerint pozitív vagy negatív? Magyarazzátok meg, miért!
8. Közösen beszélje meg az osztállyal, mit tanultak, milyen érzés volt részt venni a játékban. Kérjen javaslatokat a játék továbbfejlesztésére. Milyen konkrét és aktuális problémák, kérdések, fejlesztési tervek izgatják saját településük lakóit?

A szimulációs játék célja lehetőséget biztosítani:

- a tanulói kreativitás és képzelet fejlesztésének,
- a vélemények ötletek, értékek szabad kifejezésének,
- arra, hogy valós helyzethez hasonlóan játsszanak el felnőtt szerepeket, átgondoljanak valós dilemmákat, közösségi problémákat,
- arra, hogy gyakorolják a döntéshozatalt, elemezzenek tényeket, érdekeket, alternatív megoldásokat.

P9

BOLDOGTELEK térképe

Kérem tisztelettel a szerkesztőt, hogy rajzoltassa meg a térképet, mert jelen formájában használhatatlan. Tördelő

8. melléklet

- 9.
- 10.
- 11.

Boldogtelek és a parkolás dilemmája

„Boldogtelek” közepes méretű város, amely az Európai Unióhoz történt csatlakozás után dinamikus fejlődésnek indult. Az utóbbi néhány évben fellendült a gazdasága, idegenforgalma, kereskedelme. Jó földrajzi helyzetének és a város vezetésének köszönhetően a fejlődés látványos. A város egyik legsúlyosabb gondja, amely a fejlődés gátja kezd lenni, az a helyzet, hogy belvárosban szinte lehetetlen parkolni. A parkolóhelyek iránt megnőtt az igény. Az üzletemberek, kereskedők, a külföldi vendégek, turisták, és az ügyeiket intéző lakók a város minden részéből, állandó parkolási gondokkal küzdenek. A belváros szűk utcái, a belváros műemlékvédelem alatt álló épületei nem teszik lehetővé a parkolóhelyek bővítését. Az egyetlen lehetőség a Városi park területe. A park egy részére készült terv egy parkolóház felépítésére, amely 200 autót képes befogadni. A belvárosban azonban csak ez az egyetlen zöld terület. A terv alaposan felborzolta a kedélyeket. Kisgyerekes szülők, idősek, természet és környezetvédők, civil szervezetek hallatják hangjukat a médián keresztül, közösségi rendezvényeken.

Az alapkérdés az a döntés, hogyan kezeljék a parkolási problémát Boldogtelek belvárosában: építsenek parkolóházat vagy ne, alakítsanak ki autómentes övezetet vagy ne, a városi park területéből áldozzanak-e a parkolóházra, vagy ne?

- **A városi park az egyetlen jelentősebb méretű zöld terület a belvárosban.**
- **A jelenlegi parkolóhelyek száma mind a belvárosban lakók, mind a vendégek, üzletemberek és alkalmazottak számára nem elegendő!**

P10

Összefoglalás: Értékelés – Zárás

A szimulációs játék tanulságait – szerepek, játékszabályok, szervezési kérdések, időkeretek, helyszín – közösen foglalja össze az osztály. A játék során felmerült általános kérdések és a helyi közéletre vonatkozó észrevételek, megjegyzések, gondolatok megbeszélése. Az értékelő beszélgetés során érdemes kitérni a részvételi demokrácia kérdéseire. Kik aktívak a saját közösségben? A közélet hivatásos és civil szereplői tudnak-e lényeges változásokat elérni a közösségi problémák megoldásában? Mitől függ, hogy valaki személyesen érintetté válik, vagy aktív szerepre vállalkozik a helyi közösségekben? Egyéni és közösségi érdekek és felelősségek kérdésköre is jó téma a beszélgetéshez.

Az értékelés terjedjen ki az osztály önértékelésére. Hogyan folyt a munka? Milyen volt az együttműködés? Mennyire sikerült testre szabott szerepeket választani a „játékban”? Milyen nehézségek adódtak a feladatmegoldás alatt? Mi minden segítette a csoportok sikeres feladatmegoldását?